

การฆ่าตัวตายในภาวะทุนนิยมของสังคมไทยปัจจุบัน

ศรุต เชี่ยวผิว* และธนัชญา จันเล็ก

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่รับบทความ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2564

วันที่แก้ไขบทความ 26 มิถุนายน พ.ศ.2564

วันที่ตอบรับบทความ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2564

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาปัญหาการฆ่าตัวตายของประชากรไทย ที่มีระดับความเข้มข้นทางสถิติมากขึ้นจากอดีตสู่แนวโน้มในอนาคต พยายามทำความเข้าใจโดยศึกษาสถิติการฆ่าตัวตายสำเร็จ สู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ผ่านมิติทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบเศรษฐกิจทุนนิยมของไทย ที่ก่อให้เกิดกลุ่มทุนผูกขาด เข้ามามีผลประโยชน์ในการบริหารประเทศ โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ที่ก่อให้เกิดสภาวะการได้เปรียบ-เสียเปรียบจากแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มนายทุนกับกรรมกรชีพ นำมาสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม หรือสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำต่อปัญหาการจ้างงานและการฆ่าตัวตายของวัยแรงงานเป็นสำคัญ และผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย ในส่วนมิติทางด้านสังคมวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อสภาวะการฆ่าตัวตายที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมืองจากการกำหนดนโยบายทางสังคมของภาครัฐที่ช่วยเหลือชนชั้นรากหญ้า แต่กลับมีลักษณะเอื้อนายทุน หรือลักษณะทางสังคม โครงสร้างทางสังคม และค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลเช่นไรต่อแนวคิดและสภาวะการฆ่าตัวตายของผู้คนในสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อที่จะจัดการปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนบทความได้แนะนำแนวทางในการดำเนินการไว้ต่อทั้งภาครัฐและปัจเจกบุคคล ยกตัวอย่างการฟื้นฟูเศรษฐกิจ การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การปรับตัวและแนวคิดของปัจเจกบุคคลให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อลดอัตราการฆ่าตัวตายของสังคมไทยในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ทุนนิยม, การฆ่าตัวตาย, ปัญหาเศรษฐกิจไทย, ปัญหาสังคมไทย

* ผู้รับผิดชอบบทความ: saruta.khi@dome.tu.ac.th

DOI: 10.14456/tujournal.2021.25

Suicide in Capitalist Society of Thailand Today

Saruta Khiewphiw* and Thanachaya Janlek

Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University

Received 10 May 2021

Received in revised 26 June 2021

Accepted 9 July 2021

Abstract

This article aims to study the problem of suicide in Thailand at a greater statistical intensity from the past to the future. Try to understand what causes the problem by studying through economic dimensions. Thailand's capitalist economy creates a monopoly capitalism that benefits from the administration of the country especially the implementation of government policies. Advantages and disadvantages from economic competition between the capitalists and the workers lead to the problem of social inequality. The economic downturn and the COVID-19 pandemic affect employment and suicide of the working age people in Thailand. In terms of the socio-cultural dimension, the suicide rate has increased. It is a political problem from the government's social policy that helps the grassroots class. A characteristic of favoring capitalist or social model, social structure and social values are changing today. How does it affect the concept of suicide in Thai society today? In order to deal with such problems, the authors suggested guidelines for action for both governments and individuals. For example, economic recovery reduces social inequality. The adaptation and concept of the individual to cope with changes boost immunity to reduce the suicide rate in Thai society today.

Keywords: Capitalism, Suicide, Thai economic problems, Thai social problems.

* Corresponding author: saruta.khi@dome.tu.ac.th DOI: 10.14456/tujournal.2021.25

บทนำ

การฆ่าตัวตายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระดับโลก และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นเวลายาวนาน มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เติบโตอย่างก้าวกระโดด องค์การอนามัยโลกรายงานว่าการฆ่าตัวตายคิดเป็นร้อยละ 1.4 ของการเสียชีวิตทั้งหมดทั่วโลก ในแต่ละปีเกิดการฆ่าตัวตายสำเร็จทั่วโลกราว 800,000 คน หรือ 1 คนในทุก ๆ 4 วินาที เป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับที่ 18 ในปี 2559 และพบว่าอัตราการฆ่าตัวตายเกิดขึ้นในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลางร้อยละ 79

ปัจจุบันสื่อในประเทศไทยได้นำเสนอข่าวการฆ่าตัวตายในอัตราที่สูงขึ้น อีกทั้งยังมีการฆ่าตัวตายที่ไม่ได้ถูกนำเสนอผ่านสื่อเป็นจำนวนหลายกรณี การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุปัจจัยเนื่องด้วยภาวะความเครียดสะสมจากการใช้ชีวิตในปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ทำให้ทุกคนสามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี ก่อให้เกิดการแข่งขันทางการค้าสูงระหว่งนายทุนกับผู้ค้ารายย่อย และความเป็นทุนนิยมยังได้หล่อหลอมความคิด ค่านิยมของคนในสังคมให้ดำเนินชีวิตด้วยการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ตนมีชีวิตรอด ทั้งในด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ และด้านความสัมพันธ์ ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิตพบว่าการฆ่าตัวตายนั้นเกิดขึ้นกับทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในช่วงวัยทำงานมากเป็นอันดับ 1 โดยในปี 2562 คนไทยเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายประมาณ 4,419 ราย และใน 6 เดือนแรกของปี 2563 มีคนไทยเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายประมาณ 2,551 ราย เพิ่มขึ้นจาก 6 เดือนแรกของปีที่แล้ว ซึ่งมีผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย 2,092 ราย คิดเป็นร้อยละ 15 ของผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จโดยเป็นการพยายามฆ่าตัวตายซ้ำ

การศึกษาเริ่มจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ *การฆ่าตัวตาย* หรือ อัตวินิบาตกรรม (suicide) มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน คือ คำว่า “อัต” แปลว่า ตน หรือ ตัวเอง คำว่า “วินิบาต” แปลว่า การทำลาย การฆ่า ดังนั้นเมื่อรวมกันจึงเกิดความหมายว่าเป็นการกระทำให้ตนเองถึงแก่ความตายอย่างตั้งใจ *แนวคิดทุนนิยม* คำว่า ทุนนิยม (capitalism) มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 คือ ระบบเศรษฐกิจที่เปิดโอกาสให้บุคคลและบริษัท มีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินและทุนทรัพยากรการผลิต มีเสรีภาพในการผลิตสินค้าและบริการ พจนานุกรมฉบับศัพท์เศรษฐศาสตร์ ให้ความหมายไว้ว่า “ทุนนิยม คือ ระบบเศรษฐกิจที่เอกชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและเป็นผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจ ในระบบทุนนิยม *ทฤษฎีทางชีววิทยา (biological theories)* เป็นทฤษฎีที่ตั้งข้อสังเกตว่าการฆ่าตัวตายเกิดจากปัจจัยภายในร่างกายของมนุษย์ โดยมีปัจจัย 2

ประการ ได้แก่ *ประการแรก* คือ ปัจจัยทางด้านพันธุกรรม บุคคลที่มีภาวะซึมเศร้าและมีความคิดฆ่าตัวตาย มีการผ่าเหล่าของรหัสทางพันธุกรรมที่เป็นตัวรับสารเซโรโทนิน (serotonin) โดยบุคคลที่มีพ่อแม่หรือพี่น้องร่วมสายเลือด มีโอกาสที่จะฆ่าตัวตายมากกว่าผู้อื่น 2.5 เท่า *ประการที่สอง* คือ ปัจจัยทางด้านสารสื่อประสาท การลดลงของสารสื่อประสาทในสมอง เช่น เซโรโทนิน โดปามีน (dopamine) ส่งผลให้การยับยั้งการฆ่าตัวตายหรือยับยั้งความรู้สึกก้าวร้าวรุนแรงบกพร่องไป

ทฤษฎีทางจิตวิทยา (psychological theories) 2 ทฤษฎี ได้แก่ *ทฤษฎีปัญญานิยม* มุ่งทำความเข้าใจกระบวนการคิดของมนุษย์เป็นสำคัญ เชื่อว่าการฆ่าตัวตายมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของกระบวนการคิด กล่าวคือ บุคคลที่พยายามฆ่าตัวตายมีการตีความเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบิดเบือนไปจากความจริง นำไปสู่การรับรู้ที่ผิดพลาด นอกจากนี้ยังมีรูปแบบความคิดที่ไม่ยืดหยุ่น เช่น มองว่าชีวิตเป็นสิ่งที่น่ากลัว ความตายคือทางเลือกเดียวที่มีอยู่ และมีวิธีการคิดแบบสุดขั้ว จำกัดทางเลือกในวิธีการแก้ปัญหาจึงไม่สามารถจัดการกับปัญหาในชีวิต หรือมีลักษณะการคิดติดอยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งตลอดเวลา จนทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า รู้สึกสิ้นหวัง และคิดฆ่าตัวตาย *ทฤษฎีการหลบหนี* อธิบายสาเหตุของการฆ่าตัวตายว่าเกิดจากการที่บุคคลพยายามหลีกเลี่ยงความรู้สึกเกลียดชังตนเองจนนำไปสู่ความรู้สึกพ่ายแพ้แห่งตน เริ่มจากการประสบเหตุการณ์ทางลบในชีวิต บุคคลไม่มองไปที่สาเหตุภายนอก เอาแต่โทษว่าตนเองไม่ดีพอ ไร้ความสามารถ และรู้สึกผิด เกิดเป็นความรู้สึกเกลียดชังตนเอง และผลักดันให้บุคคลพยายามกำจัดอารมณ์ทางลบเหล่านี้ออกไปโดยเร็ว และให้ผลถาวร ประกอบกับบุคคลมีกระบวนการคิดเสียไป จึงไม่ได้คำนึงถึงความเสี่ยงหรือผลกระทบในระยะยาว

ทฤษฎีทางสังคมวิทยา (sociological theories) มุมมองทางสังคมวิทยาให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม และอิทธิพลของสังคมที่ผลักดันให้บุคคลกระทำการฆ่าตัวตาย เอมิลล์ เดอคาห์ม (Emile Durkheim) (ประเสริฐ รักไทยดี. 2534) จึงแบ่งการฆ่าตัวตายออกเป็น 4 ประเภท คือ *ประเภทแรก* การฆ่าตัวตายแบบยึดตนเอง (egoistic Suicide) การที่บุคคลมีความยึดติดกับตนเอง (Ego) เป็นหลัก แต่มีความผูกพันกับกลุ่มหรือสังคมน้อย เมื่อไม่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสังคมได้ ก่อให้บุคคลคิดว่าตนเองไร้ค่า ซึมเศร้า หดหู่ ทำให้มีโอกาสเสี่ยงกับการฆ่าตัวตาย มักพบในสังคมสมัยใหม่ ในกลุ่มคนที่ยังไม่แต่งงาน *ประเภทที่สอง* การฆ่าตัวตายแบบเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น (altruistic suicide) เกิดจากการที่บุคคลมีความผูกพันกับกลุ่มหรือสังคมมากเกินไป ทำให้ถูกครอบงำด้วยเป้าหมายและความเชื่อของกลุ่ม จนกระทั่งยอมเสียสละชีวิตของตนเพื่อผลประโยชน์หรือการคงอยู่ของกลุ่ม แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ 2.1). การฆ่าตัวตายจากการถูกบังคับ (obligatory altruistic suicide) การฆ่าตัวตายด้วยปัจจัยอิทธิพลทางความเชื่อ วัฒนธรรม เช่น พิธีกรรมการสดีของชาวอินเดียน เมื่อสามีตายภรรยาต้อง

ตายตามไปด้วย 2.2). การฆ่าตัวตายแบบเลือกได้ (optional altruistic suicide) ผู้กระทำการฆ่าตัวตายเชื่อว่าเป็นการรักษาเกียรติภูมิของครอบครัวและสังคม 2.3). การฆ่าตัวตายอย่างรุนแรง (acute altruistic suicide) เช่น การเผาตัวเองเพื่อการประท้วงทางการเมือง *ประเภทที่สาม* การฆ่าตัวตายจากการที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (anomic Suicide) ของเศรษฐกิจและสังคม เป็นผลมาจากการกำหนดกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม เกิดความรู้สึกล้มเหลวทางชีวิต เช่น วิฤตเศรษฐกิจ อาจรวมถึงการได้รับโชคลาภด้วย *ประเภทที่สี่* การฆ่าตัวตายจากการควบคุมที่มากเกินไปของสังคม (fatalistic Suicide) การถูกควบคุมอย่างเข้มงวดมากเกินไปจากวินัยการกดขี่ ทำให้บุคคลสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง แต่ยังทำลายความหวังที่มีในอนาคต ผู้ที่ฆ่าตัวตายในกลุ่มนี้มักได้แก่ ทาส นักโทษในเรือนจำที่ต้องการตายมากกว่าอยู่ในเรือนจำที่มีการละเมิดและระเบียบมากเกินไป และผู้ป่วยจิตเวชที่รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Durkheim, 1951)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายที่ผ่านมาพบว่าเป็นเพียงการศึกษาในมิติทางจิตวิทยา มิติทางศาสนา และมิติทางสังคมวัฒนธรรมชนเผ่า แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยการฆ่าตัวตายที่ได้รับอิทธิพลจากภาวะเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การศึกษานี้จึงจะทำการวิเคราะห์พิจารณาความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมกับการฆ่าตัวตาย โดยการศึกษาจากสถิติการฆ่าตัวตายสำเร็จปี 2540-2562 มาประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความเข้มข้นของระบบทุนนิยม และมีช่วงเวลาสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น วิฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง เหตุการณ์สำคัญทางการเมือง และการระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) เพื่อนำเสนอถึงสถิติการฆ่าตัวตายสำเร็จ สาเหตุปัจจัยของการฆ่าตัวตาย และนำเสนอแนวทางป้องกันการฆ่าตัวตายเพื่อลดอัตราการฆ่าตัวตายในอนาคต

ตาราง 1 สถิติการฆ่าตัวตายสำเร็จ ตั้งแต่ปี 2540 – 2563

ที่มา: กรมสุขภาพจิต

จากสถิติการฆ่าตัวตายสำเร็จ ในช่วงปี 2540-2563 พบข้อสังเกต คือ ช่วงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มักมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จในอัตราที่สูงกว่าปกติ สังเกตจากช่วงปี 2540-2543 เป็นช่วงที่ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ทำให้อัตราการฆ่าตัวตายพุ่งขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2542 ที่ระดับ 8.59 คน ต่อจำนวนประชากร 100,00 คน ส่งผลให้ปีถัดไปอัตราการฆ่าตัวตายยังคงมีระดับสูง ที่ระดับ 8.4 คน ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ก่อนจะชะลอตัวลงมาต่ำสุดจากการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศ ที่ระดับ 5.77 คน ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน แต่ในช่วงปี 2554 ประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ เป็นระยะเวลาอันยาวนานและกระจายตัวเป็นวงกว้าง ประชาชนต่างได้รับผลกระทบ เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ถูกเลิกจ้างงาน หรือเงินเยียวยาจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอ ส่งผลให้อัตราการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้น ที่ระดับ 6.03 คน ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ถัดมาในปี 2557 เกิดการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งการรัฐประหาร เป็นการกระทำที่ไม่ถูกยอมรับจากประเทศในเวทีระดับโลก ทำให้เศรษฐกิจประเทศไทยตกต่ำอีกครั้ง และพบว่าอัตราการฆ่าตัวตายก็เพิ่มขึ้นจากระดับ 6.02 คน สู่ระดับ 6.47 คน ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน และในช่วงปี 2562 จนถึงปัจจุบัน สถานการณ์เศรษฐกิจที่ยังไม่สามารถแก้ไขให้เจริญเติบโตและมีประสิทธิภาพได้เพียงพอ ประกอบกับประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยเผชิญกับปัญหาภาวะโรคระบาดโควิด-19 ทำให้สภาพเศรษฐกิจย่ำแย่ในระดับโลก เกิดภาวะการชะลอการเจริญเติบโต ทั้งยังส่งผลกระทบต่อประเทศไทยด้วยเช่นเดียวกัน อีกทั้งมาตรการ หรือนโยบายของภาครัฐก็ยังไม่สามารถรับมือ ควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปรียบเสมือนเป็นการกระตุ้นอัตราการฆ่าตัวตายของประชาชนให้สูงขึ้นจากระดับ 6.64 คน ในปี พ.ศ. 2562 สู่ระดับ 7.37

คน ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ใน ปี พ.ศ. 2563 จากสถิติแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจหรือสังคมดังที่กล่าวไปข้างต้น อัตราการฆ่าตัวตายก็จะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาวะการฆ่าตัวตาย

ด้านเศรษฐกิจ

รูปแบบเศรษฐกิจประเทศไทย ใช้รูปแบบผสมระหว่างสังคมนิยมกับทุนนิยม แต่ในทางปฏิบัติกลับมีลักษณะไปในทางทุนนิยมมากกว่า อีกทั้งระบอบการปกครองในประเทศไทย เป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สิ่งที่มาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือระบบทุนนิยม ที่แม้จะอ้างหลักความเท่าเทียมตามระบอบประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริงยังคงมีการแบ่งชนชั้น เช่น ชนชั้นต่ำ ชนชั้นกลาง ชนชั้นกลาง หรือชนชั้นสูง ตามระบบความสัมพันธ์ (connection) รูปแบบการใช้ชีวิต (life style) และระดับรายได้หรือความสามารถทางเศรษฐกิจ เกิดชนชั้นทางสังคมซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างทางสังคมของไทย ที่จะอธิบายต่อไปในปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคม ทำให้เกิดการยอมรับ เชื้อพันธุ์และประเพณีปฏิบัติตนต่อผู้มีชนชั้นหรือสถานภาพทางสังคมที่ดีกว่า

เมื่อเอกชนเป็นเจ้าของทุนและปัจจัยการผลิต สามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างเสรี จึงเกิดการแข่งขันเพื่อให้สินค้ามีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ภายใต้เงื่อนไขทางตลาดและการแสวงหาผลกำไร ตรงกับสถาบันทางเศรษฐกิจของไทยที่มีลักษณะตลาดการค้า-การแข่งขันทางเศรษฐกิจสูง รวมถึงรูปแบบรัฐไทยที่มีลักษณะเป็นระบบทุนนิยมผูกขาดครอบครองอำนาจรัฐ (state monopoly capitalism) กล่าวคือ กลุ่มทุนผูกขาดเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ยกตัวอย่างเช่น การเข้ามาเป็นนายทุนสนับสนุนพรรคการเมือง หรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง โดยการลงสมัครเลือกตั้งร่วมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ (party list) เพื่อที่จะมีอำนาจในการร่วมเสนอนโยบายต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุน และพวกพ้องตนเอง (วรวิทย์ จำลองนาค, 2548) รัฐกลายเป็นผู้ปกป้องอำนาจและผลประโยชน์ของนายทุน เช่น พระราชบัญญัติเขตพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ EEC (Eastern Economic Corridor) ให้เป็น “เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ” เปิดเสรีการลงทุนให้นายทุนชาวต่างชาติเข้ามารับสัมปทาน พัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่ง ส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศจากการทำอุตสาหกรรม รายได้เกษตรกร ชาวประมงลดลง จากร้อยละ 13 เหลือร้อยละ 5 ของ GDP จำนวนประชากรสัตว์น้ำและความอุดมสมบูรณ์ลดลงจากการถมทะเลและขยายพื้นที่เขตเมือง (สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, 2561, น. 73)

เมื่อนายทุนครอบครองทรัพย์สิน หรือกำลังอำนาจทางการผลิตมากเกินไป ยิ่งทำให้การเจริญเติบโตในกลุ่มทุนผูกขาดมีมากขึ้นเท่านั้น เพิ่มช่องว่างทางชนชั้นระหว่างประชาชนในประเทศ รายได้ของคนจนกับคนรวยมีความแตกต่างกันมากขึ้น เกิดปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน เบียดบังการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการรายย่อยที่มีทุน ปัจจัยการผลิต รวมถึงแรงงานภายใต้การปกครองต่ำกว่า จึงยากต่อการนำเข้าเทคโนโลยีและเครื่องจักรการผลิตเพื่อพัฒนาสินค้าในการแข่งขันหรือต่อรองอำนาจในตลาด นำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำ (inequality) ที่มากขึ้นเช่นเดียวกัน โดยจากรายงานของ World Economic Forum ปี 2561 พบว่าความเหลื่อมล้ำของไทย อยู่ในอันดับที่ 25 จาก 107 ประเทศทั่วโลก รายได้กลุ่มคนรวยสูงสุดร้อยละ 20 สูงกว่ากลุ่มคนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 ของประเทศ ที่ 10.3 เท่า (ThaiPublica, 2562, ย่อหน้าที่ 4) แสดงให้เห็นว่าความมั่งคั่งร่ำรวยกระจุกตัวอยู่ในคนกลุ่มน้อยของประเทศ หรือที่รู้จักกันในคำว่า **“รวยกระจุก จนกระจาย”** กล่าวคือ เสรีภาพที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยมมีลักษณะเป็นเสรีภาพของชนชั้นนายทุนเท่านั้น และเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ของสังคมนายทุนนิยม มนุษย์ทั้งหลายจึงต้องดิ้นรน แข่งขันกันเพื่อแย่งชิงอำนาจเหนือการครอบครองจากที่กล่าวไปข้างต้น ชนชั้นกรรมาชีพย่อมเสียเปรียบและถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนเหล่านี้ตลอดเวลา จนการหมดหนทางต่อสู้ ยิ่งเพิ่มระดับปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยมากยิ่งขึ้น ดังนั้นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่ถูกผูกขาดโดยกลุ่มนายทุนในสังคมไทย หรือทุนนิยมสามัญ กำลังถูกสังคมวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นต้นตอของความเหลื่อมล้ำ ความทุกข์ ความกดดัน ความเครียด เรือรังก่อมมนุษย์ที่ต้องดำเนินชีวิตบนสังเวียนการแข่งขันตลอดเวลา ส่งผลกระทบต่อบุคคล ทั้งด้านการทำงาน หรือโดยเฉพาะด้านการเงินที่เป็นต้นทุนสำคัญในด้านการใช้ชีวิต หรือระดับฮอร์โมนความเครียดสะสมในสมองที่ยับยั้งความสามารถในกระบวนการตัดสินใจ จนนำมาสู่ภาวะการฆ่าตัวตายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สถานการณ์เศรษฐกิจประเทศไทย ในปี 2563 สำนักข่าวไทยพีบีเอสได้สรุปข้อมูลจากกรมสุขภาพจิตไว้ว่าการฆ่าตัวตายของคนไทยมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจร้อยละ 18.33 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับสถานการณ์ปัญหาเศรษฐกิจไทยตกต่ำสามารถเชื่อมโยงเข้ากับภาวะเศรษฐกิจโลกที่ผันผวน จากสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา กับจีน เพื่อแย่งความเป็นเจ้ามหาอำนาจในระบบเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้มูลค่าทางการค้าลดลง การขยายตัวทางเศรษฐกิจก็จืดจางลง รัฐบาลจีนชะลอการสนับสนุนให้คนออกมาเที่ยวต่างประเทศ เป็นเหตุให้ประเทศคู่ค้าอย่างไทยได้รับผลกระทบ จากรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงตามไป (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2562, ย่อหน้าที่ 2)

ระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือ GDP (Gross Domestic Product) ของไทยมีแนวโน้มชะลอตัว จากปี 2553-2557 เฉลี่ยที่ระดับร้อยละ 3.9 ลดลงเหลือเฉลี่ยร้อยละ 3.4 ในปี

2558-2562 เป็นผลกระทบจากหลายสาเหตุปัจจัย เช่น รายได้ในการลงทุนจากต่างประเทศลดลง ในปี 2561 จากจำนวน 426,749 ล้านบาท เหลือเพียง 196,350 ล้านบาท ในปี 2562 และเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ปี 2558 ที่ผู้ประกอบการลงทุนในไทยต่ำกว่าแสนล้านบาท เหลือเพียง 79,264 ล้านบาท แสดงถึงความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจไทยถดถอยลง โรงงานอุตสาหกรรมต้องเลิกกิจการเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากปี 2562 มีจำนวนโรงงาน 1,054 แห่ง ลดลงเหลือ 876 แห่ง ในปี 2563 สอดคล้องกับจำนวนผู้การว่างงานที่เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 346,480 คน เป็น 391,770 คน ในปี 2563 (ลงทุนแมน, 2563) อัตราหนี้สินครัวเรือนก็เพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับรายได้ ตั้งแต่ปี 2558-2562 ทุกไตรมาสจากสถิติการให้เงินกู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทย ปี 2564 ประกอบการค่าเงินบาทแข็งตัว ทำให้สินค้าไทยมีราคาสูงขึ้นในตลาดโลก ส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าไทยที่นับเป็นส่วนสำคัญของ GDP ประเทศไทย สินค้าไม่สามารถขายได้ตามเป้าหมาย และเมื่อประชาชนในประเทศไม่มีกำลังใช้จ่ายใช้สอย จึงเกิดภาวะเงินฝืด สินค้าล้นตลาด เสมือนเป็นการตอกย้ำปัญหาเศรษฐกิจไทยที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้น

ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำนับเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยบ่งชี้อัตราการฆ่าตัวตาย โดยเฉพาะในวัยแรงงาน จากสถิติการฆ่าตัวตายตามช่วงวัย พบว่าวัยแรงงาน ช่วงอายุ 29-59 ปี เป็นวัยที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 74.7 (กรมสุขภาพจิต, 2562, ย่อหน้าที่ 3) เมื่อบุคคลขาดรายได้ในการดำรงชีวิตประจำวัน คุณภาพชีวิตก็ลดต่ำตามรายได้ที่มีอยู่ จากผลสำรวจของเอแบคโพลล์ ที่ทำงานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ชี้ให้เห็นว่าแรงงานไทยระดับล่างจนถึงระดับกลาง เคยมีความคิดจะฆ่าตัวตายเนื่องมาจากคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีพอ โดยยิ่งอาชีพที่ทำไม่มั่นคงเพียงใด ยิ่งนำมาสู่ภาวะความอยากฆ่าตัวตายมากขึ้นเท่านั้น (สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, 2553, น. 4) อีกหนึ่งทฤษฎีที่สนับสนุนสภาวะข้างต้น คือทฤษฎีการฆ่าตัวตายจากแนวคิดของ เดอร์ไคม์ นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส เขาให้เหตุผลว่า “การฆ่าตัวตายมีความเกี่ยวข้องกับวิกฤตทางเศรษฐกิจ (economic crisis) ในช่วงที่เศรษฐกิจถดถอยและในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วการฆ่าตัวตายก็เกิดขึ้นเช่นกัน” การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดการปรับตัวไม่ทัน นำมาสู่ปัญหาและความยากลำบากในการใช้ชีวิตของประชาชน (Durkheim, 1951 ใน รตพร ปัทมเจริญ 2552, น. 14)

การแพร่ระบาดของโควิด-19 (COVID-19) เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมถึงการสถานการณ์เศรษฐกิจประเทศไทยในช่วงต้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทย โดยข้อมูลล่าสุด ณ เมษายน 2563 ภาคการส่งออกหดตัวลงร้อยละ 16 ภาคการท่องเที่ยวหดตัวลงร้อยละ 100 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563, ย่อหน้าที่ 13) จะพบว่ามีกรายงานข่าวการฆ่าตัวตาย และอัตราการฆ่าตัวตายที่เพิ่มอย่างต่อเนื่องในช่วงนี้ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เนื่องจาก โควิด-19 เป็นโรคที่เกิดขึ้นใหม่ ติดเชื้อ

ได้ง่าย กระจายตัวเป็นวงกว้างอย่างรวดเร็ว และสามารถทำให้ผู้ติดเชื้อบางรายถึงแก่ชีวิตได้ ผู้คนเกิดการหวาดกลัวต่อเชื้อโรคนี้นี้ จึงทำให้การเดินทางออกนอกสถานที่ลดน้อยลง สถานที่บริการหรือสถานที่ท่องเที่ยว และร้านค้าอุปโภคบริโภค ต่างได้รับผลกระทบไปตาม ๆ กัน อีกทั้งประชาชนต้องแบ่งสัดส่วนรายได้ของตนหรือเงินออมมาใช้จ่ายในด้านค่าครองชีพ รวมถึงอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น หน้ากากอนามัย เจลล้างมือแอลกอฮอล์ เป็นต้น เป็นการซ้ำเติมภาวะรายได้ไม่เพียงพอรายจ่าย สร้างความวิตกกังวลให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก แม้จะมีมาตรการช่วยเหลือและเยียวยาจากทางภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นในด้านงบประมาณที่ทางภาครัฐต้องจัดสรรปันส่วน แต่ก็ไม่เพียงพอต่อการช่วยเหลือประชาชนทุกคนในประเทศอย่างทั่วถึง จำนวนเงินที่ช่วยเหลือไม่สอดคล้องกับกับระยะเวลาที่โรคโควิด-19 ยังแพร่เชื้ออยู่ในด้านการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนต่อภาครัฐ หรือภาครัฐต่อประชาชน เช่น การสมัคร การดาวน์โหลดแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อเข้ารับสิทธิหรือใช้สิทธิต่าง ๆ ที่ทางภาครัฐช่วยเหลือเยียวยา แต่มีประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น กลุ่มคนไร้บ้าน ชาวไร่ ชาวนา ชาวป่า หรือชาวเขา เป็นต้น จนเกิดการตั้งคำถามของต่อภาครัฐถึงกระบวนการข้างต้น ว่าเพราะเหตุใดจึงใช้วิธีการซับซ้อน ในเมื่อภาครัฐมีฐานข้อมูลของประชาชนอยู่ในระบบอยู่แล้ว ดังนั้นเนื่องด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุที่สามารถนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ อย่างกรณีการฆ่าตัวตายของคนขับแท็กซี่ ที่รายลดลงไปกว่าครึ่งจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยก่อนฆ่าตัวตายเขาได้ไปเรียกร้องขอเงินเยียวยาจากรัฐบาล จำนวน 5,000 บาท ที่ตนยังไม่ได้รับ แต่ภาครัฐกลับไม่ได้ให้การเยียวยาช่วยเหลือแต่อย่างใด (ก้าวหน้า พงศพิพัฒน์, 2563, ย่อหน้าที่ 15)

“จากรายงานการจัดอันดับประเทศที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงที่สุดในโลกประจำปี 2562 โดย World Population Review ที่สำรวจและพิจารณาข้อมูลการฆ่าตัวตายขององค์การอนามัยโลกในปีที่ผ่านมา พบว่า “ไทยรั้งอันดับที่ 32 มีอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ที่ 14.4 คนต่อประชากร 100,000 คน ซึ่งสูงที่สุดในกลุ่มอาเซียน” ซึ่งเป็นปีที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 แม้ปกติหากปราศจากโรคนี้นี้ ประเทศไทยก็มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงที่สุดในอาเซียนอยู่แล้ว (ณรงค์ มโนจันทร์เพ็ญ, 2562, ย่อหน้าที่ 1-3) รวมถึงผลสำรวจของศูนย์วิจัยและพัฒนากฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รวบรวมข้อมูลสถิติการฆ่าตัวตายต่อยอดจากคณะนักวิจัยโครงการวิจัยคนจนเมืองฯ วันที่ 1-30 เมษายน 2020 พบว่าการฆ่าตัวตายจากวิกฤตโรคระบาดครั้งนี้มีจำนวนมากถึง 44 กรณี และมีผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จถึง 31 คน (ก้าวหน้า พงศพิพัฒน์, 2063, ย่อหน้าที่ 10-11) จำนวนที่มากมายเพียงนี้ยังไม่นับรวมกรณีที่ตกสำรวจ หรือไม่ได้แจ้งรายงาน โดยตั้งข้อสันนิษฐานว่ากลุ่มคนฆ่าตัวตายส่วนใหญ่ คงหนีไม่พ้นชนชั้นกลางล่างลงมา จากปัญหาความยากจน ขาดแคลนทรัพยากรในการดำรงชีวิต ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นข้อสันนิษฐานที่สมเหตุสมผลในสถานะเช่นนี้

ด้านผลกระทบของโควิด-19 ต่อวัยเรียน และวัยรุ่น จากการวิเคราะห์ตามกฎความสัมพันธ์ (association rule) คือการเชื่อมโยง หาค่าความสัมพันธ์ของสองสิ่งเข้าด้วยกัน

(อนันต์ ปินะเต, 2562, น. 294) กล่าวคือในสภาวะปกติ เมื่อเราเรียนหนังสือเสร็จก็กลับบ้านพักผ่อน เราจึงเชื่อมโยงบ้าน เข้ากับการพักผ่อน ดังนั้นสภาวะเช่นนี้ การเรียนในสถานที่ใช้พักผ่อน ความสนใจในการเรียนจึงลดลงจากรูปแบบการเรียนในห้องเรียนมาเป็นระบบออนไลน์ ไม่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์ หรือเพื่อน ๆ ประกอบกับพื้นที่การศึกษาถูกจำกัดแค่ภายในบ้าน หรือห้องพัก สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ความไม่พร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ลดความสนใจ ตรงข้ามกับความเครียด ความกดดันที่เพิ่มขึ้น วิทยางานบางอาชีพต้องปรับเปลี่ยนสถานที่การทำงานมาอยู่ที่บ้าน หรือ Work from home เช่น คุณครู นักเขียน นักแปล นักออกแบบกราฟฟิก โปรแกรมเมอร์ ยูทูบเบอร์ เป็นต้น แม้จะยังมีรายรับ แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าค่าใช้จ่าย เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ กลับเพิ่มสูงขึ้น การต้องเปิดเผยความเป็นส่วนตัวโดยเฉพาะที่อยู่อาศัย ขณะประชุมงานถือเป็นหนึ่งในผลกระทบด้วยเช่นกัน อีกด้านหนึ่งของวิทยางานที่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนสถานที่ทำงาน แต่ปรับเปลี่ยนสถานะมาเป็นผู้ว่างงาน จากการบังคับออกกักตัว หรือการให้ลาออกอย่างสมัครใจก็ดี เมื่อเชื่อมโยงเข้ากับสถิติการว่างงานที่กล่าวไปในปัจจัยด้านสถานการณ์เศรษฐกิจประเทศไทย แม้ว่าทุกภาคส่วนจะได้รับผลกระทบ แต่ที่หนักหนาสาหัส คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นกลุ่มกรรมมาชีพมากกว่านายทุน

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้สร้างมูลค่าความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจ วิถีชีวิต และเพิ่มระดับความตึงเครียด วิดกกังวลโดยตรงต่อประชาชน จากการสำรวจพบว่า

“ประชาชนมีความวิตกกังวลปานกลางคิดเป็นร้อยละ 72.87 วิตกกังวลต่ำ คิดเป็นร้อยละ 10.63 และวิตกกังวลสูงคิดเป็นร้อยละ 8.66 แม้จะมีข้อมูลไม่มากนัก แต่ก็ถือเป็นตัวเลขเบื้องต้นที่ทำให้มองเห็นภาพความวิตกกังวลของประชาชนไทยต่อปัญหาโควิด19”

(กรมสุขภาพจิต, 2563, ย่อหน้าที่ 7)

กล่าวได้ว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจ และรายได้ในการดำรงชีวิต ลดทอนคุณภาพชีวิต เพิ่มความเครียดและความวิตกกังวลของประชาชน เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ทางมิติด้านเศรษฐกิจข้างต้น ล้วนมีความสัมพันธ์และเป็นหนึ่งในเหตุผลที่สนับสนุนให้อัตราการฆ่าตัวตายในประเทศไทยสูงขึ้นตามมา

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

การดำเนินนโยบายภาครัฐ การดำเนินนโยบายทางสังคมที่ผ่านมาของภาครัฐ พบว่ามีการดำเนินนโยบายล้มเหลว การแก้ปัญหาไม่มีประสิทธิภาพ นโยบายเอื้อประโยชน์คนบางกลุ่ม การศึกษาเรื่องการดำเนินนโยบายของภาครัฐ จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และอาจเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการฆ่าตัวตาย

ในช่วงปี 2540 - 2543 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง เป็นวิกฤตการณ์ทางการเงินที่ส่งผลกระทบไปทั่วทวีปเอเชีย และการบริหารงานล้มเหลวของภาครัฐ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ กล่าวคือมูลค่าของเงินลดลง แต่ราคาสินค้าและบริการเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ประชาชนไม่มีกำลังซื้อเพียงพอ โดยเฉพาะชนชั้นกลางล่าง ถึงชนชั้นล่าง ส่งผลกระทบในด้านสังคมคือเกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น อีกทั้งอัตราการว่างงานที่เพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2540 จากระดับ 1.51 คน สู่วัด 4.00 คน ต่อจำนวนประชากร 1,000 คน ในปี พ.ศ. 2541 (ศูนย์วิจัยแรงงานแห่งชาติ, ม.ป.ป.) และรายได้ที่ลดลง ทำให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ลำบากขึ้น หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นตาม ภาวะความเครียดสะสมจากสถานการณ์ดังกล่าว ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความสัมพันธ์กับอัตราการฆ่าตัวตายที่เพิ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2540-2543 ในหัวข้อสถิติการฆ่าตัวตายสำเร็จ โดยในระยะหลังภาครัฐได้เริ่มฟื้นฟูแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ผ่านมาตรการต่าง ๆ เมื่อเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว สถานการณ์จึงเริ่มดีขึ้นตามลำดับ อัตราการว่างงานจึงลดระดับลงเหลือเพียง 1.376 ในปี พ.ศ. 2550 เช่นเดียวกับอัตราการฆ่าตัวตายที่ลดระดับลงตามสถิติการฆ่าตัวตายสำเร็จที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ในช่วงปี 2557-2559 โครงการจำนำข้าว เกิดความล่าช้าในการจ่ายเงินแก่ชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ ส่งผลให้เป็นปีที่อัตราการฆ่าตัวตายของชาวนามากที่สุด จำนวน 15 ราย ซึ่งมีสาเหตุมาจากชาวนาไม่มีเงินชำระหนี้ตามกำหนด ถูกโรงสีกดราคาและไม่มีเงินใช้จ่ายในครัวเรือนหรือเพื่อลงทุนทำนาครั้งต่อไป (กาญจนา บุญยัง, 2559) และการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการทหารและตำรวจ จึงไม่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารและพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพได้ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลทหาร จึงเป็นการดำเนินนโยบายเพื่อสิทธิประโยชน์ของพวกพ้องและกลุ่มนายทุนมากกว่า

ในช่วงปี 2560-ปัจจุบัน ความเดือดร้อนของประชาชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายเอื้อประโยชน์กลุ่มพวกพ้องและนายทุนของรัฐบาลได้กระจายเป็นวงกว้าง

ด้านการเกษตร การดำเนินนโยบายประชารัฐเข้าไปดำเนินการเกี่ยวข้องกับเกษตรกรผ่านโครงการเกษตรแปลงใหญ่ที่สัมพันธ์กับทุนขนาดใหญ่ ในกรณีนี้กลุ่มทุนเกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิตปุ๋ยและยา ภาคเกษตรจะอยู่ได้ต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น รถไถ รถดำข้าว โดรนหว่านเมล็ด ซึ่งเกษตรกรทั่วไปไม่มีทุนศักยภาพในการซื้อหาเทคโนโลยี (รศ.ดร.สุรวิช วรรณไกรโรจน์, 2560) เนื่องจากเป็นผู้ผลิตรายเล็ก ไม่มีต้นทุนทั้งทุนทรัพย์และแรงงานต่อสู้กับกลุ่มนายทุน แม้จะมีโครงการช่วยเหลือเกษตรกรจากภาครัฐอย่าง สหกรณ์การเกษตรในชุมชนช่วยสนับสนุน เครื่องไถนา แต่ไม่ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่และได้ผลไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากอุปกรณ์การทำการเกษตรขาดการซ่อมบำรุง ไม่ได้รับการดูแลอย่างเป็นระบบ หรือกลุ่มโรงสีเองที่กดราคาข้าวเปลือก ทำให้ขายได้ราคาไม่มากนัก

โครงการ Eastern Economic Corridor (EEC) หรือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก ส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่ กล่าวคือ การร่างผังเมืองตามแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีการขยายพื้นที่ อุตสาหกรรมทับซ้อนที่แปลงเกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย และที่ทรัพยากรป่าไม้ และอ้างเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์ที่ดินแล้วดำเนินคดีชาวบ้านกว่า 40 รายในข้อหาบุกรุก การเข้ามาของโครงการ EEC ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถทำมาหากินได้เหมือนในอดีต โดยอาชีพหลักของคนในพื้นที่คือการทำ เกษตรกรรมและประมง เกษตรกรไม่สามารถทำเกษตรได้ เพราะผลผลิตที่ได้มีสารตกค้างจากการ ปล่อยควั่นพิษจากนิคมอุตสาหกรรม ชาวประมงไม่สามารถออกทำการประมงได้ เนื่องจาก เรือประมงชาวบ้านเป็นเรือเล็กไม่สามารถออกไปทำประมงไกลได้เหมือนเรือพาณิชย์ และมลพิษ ทางน้ำจากคราบน้ำมันจากอุตสาหกรรมมาบตาพุดทำให้สัตว์น้ำหายไป อีกทั้งผลกระทบด้าน สิ่งแวดล้อมคือมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมปนเปื้อนในอากาศและน้ำ ส่งผลเสียต่อสุขภาพของ ชาวบ้านในพื้นที่ (ปรัชญ์ รุจิวนารมย์, 2561)

นโยบายด้านสวัสดิการ รัฐประกาศนโยบายประชารัฐจัดสรรเงินอุดหนุนผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการคนละครึ่ง เราชนะ เป็นต้น ก่อนหน้าการประกาศโครงการที่ กล่าวข้างต้น รัฐได้ร่วมมือกับนายทุนในบริษัทประชารัฐรักสามัคคีเพื่อผลประโยชน์นโยบาย ประชารัฐ ในท้ายที่สุดการอุดหนุนรัฐบาลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ให้ประชาชนมีรายได้จับจ่ายใช้ สอยแก่กลุ่มผู้ค้ารายย่อย กลับเป็นการให้ผลประโยชน์ก้อนใหญ่แก่นายทุน (สามชาย ศรีสันต์, 2560) สวัสดิการดังกล่าวมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การกำหนดจำนวนผู้มีสิทธิในสวัสดิการ ผู้ต้องการมีสิทธิในสวัสดิการต้องแย่งกันลงทะเบียนระบบผ่านอินเทอร์เน็ต ผู้ไม่ผ่านเกณฑ์ที่รัฐบาล กำหนดกลับมีสิทธิในสวัสดิการ ซึ่งนโยบายดังกล่าวอาจทำให้คนชนชั้นคนรากหญ้าที่เข้าไม่ถึง ข้าราชการ เทคโนโลยีพลาตสิทธิครั้งนี้ไป แต่ในความจริงแล้วพวกเขาคือกลุ่มคนที่ควรได้รับสิทธิใน โครงการนี้มากที่สุด การดำเนินนโยบายดังกล่าวเป็นการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด ขาดการ วางแผนที่ดี และการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายไม่ได้รับประโยชน์ โครงการ ดังกล่าวจึงได้ผลลัพธ์ไม่ตรงเป้าหมายของโครงการอย่างแท้จริง

โครงสร้างทางสังคม ประกอบไปด้วยชนชั้นทางสังคม ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน คือ ช่วงชั้นหนึ่งในสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มของครอบครัวที่อยู่ในระดับ เสมอกันบุคคลทั้งหมดที่อยู่ในระดับเดียวกันในด้านเกียรติภูมิ ความนิยมนับถือ และที่มองตนเองว่า ฐานะเท่าเทียมกัน เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากชนชั้นทางสังคม เป็นสิ่งที่ กำหนดตำแหน่ง ชนชั้นของสมาชิกในสังคมให้แตกต่างกันออกไป ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ทางอำนาจ เอกสิทธิ์ และเกียรติภูมิ (จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์, 2543) โดยชนชั้นทางสังคม หากแบ่ง ตามแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ได้เสนอ คือ ชนชั้นนายทุน ชนชั้นกลาง และชนชั้นแรงงาน ชน

ชั้นยังนับเป็นโอกาสในชีวิต บุคคลหากยังอยู่ในชนชั้นที่สูงยังได้รับการยอมรับ โอกาส คุณภาพชีวิตดีกว่าบุคคลในชนชั้นล่าง ในการเข้าถึงบริการต่างด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข การประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อม อีกทั้งชนชั้นนายทุนผู้มีอำนาจมักกดขี่ค่าจ้างแรงงาน พยายามผูกขาดการค้าเพื่อกำไรของตนเอง การเข้ามาของระบบทุนนิยมยิ่งทำให้ชนชั้นแรงงานไม่สามารถต่อสู้กับชนชั้นนายทุนผู้มีอำนาจและทุนมากกว่าได้ การเลื่อนระดับชนชั้นจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกดทับ ทำให้ไม่สามารถล้มตาอำปากได้ จากการศึกษาพบว่าชนชั้นแรงงาน ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างหรือชาวนา มีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จสูงกว่าชนชั้นอื่น ๆ

วัฒนธรรมค่านิยมในยุคทุนนิยม ค่านิยมมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมเป็นแรงจูงใจในการผลักดันพฤติกรรมของมนุษย์ (ฤทธิณันท์ เชื้อทอง และ รุจิระ โรจนประภาณต์, 2559) จะเห็นได้ว่าค่านิยมของไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีตอย่างเห็นได้ชัดในหลาย ๆ ด้าน สาเหตุอันเนื่องมาจากความเป็นโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี ระบบทุนนิยม และการกลายเป็นเมือง ทำให้แนวคิดค่านิยมในอดีตจางหายไป อาจหลงเหลืออยู่บ้างในสังคมชนบท

คนในสังคมทุนนิยมมักให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม (materialism) นิยมสะสมความมั่งคั่งและความสะดวกสบาย โดยการแสวงหาวัตถุมารอบครอง รวมถึงใช้วัตถุเป็นตัวตัดสินคุณค่าของบุคคล พบมากในสังคมไทย คือ กระเป๋าแบรนด์เนม สมาร์ทโฟน รถสปอร์ต และเงินตรานิยม (moneyism) นิยมวัดความสำเร็จจากการประกอบอาชีพ รายได้ การสร้างความสัมพันธ์มักคำนึงถึงผลประโยชน์ ตัดสินความสำเร็จจากการครอบครองทรัพย์สิน เช่น บ้าน รถยนต์ เมื่อได้ครอบครองทรัพย์สินจะรู้สึกพอใจ (ฤทธิณันท์ เชื้อทอง รุจิระ และ โรจนประภาณต์, 2559) ค่านิยมนี้อยู่กับคนในทุกชนชั้น คนในสังคมจึงพยายามดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองและใช้จ่ายเงินไปกับสิ่งของต่าง ๆ เพื่อเป็นการแสดงสถานะทางสังคมของตน เมื่อไม่มีรู้สึกไม่มีความสุข รู้สึกอิจฉาริษยาเมื่อตนไม่มีเหมือนคนอื่น และผลของการที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดการสื่อสารกับผู้บริโภคมากขึ้น ยังเป็นการเสริมแรงให้กับค่านิยมดังกล่าว (ภูเบศร์ สมุทรจักร และ มนสิการ กาญจนะจิตรา, 2557)

ด้านครอบครัว ในปัจจุบันมีปัญหาครอบครัวเพิ่มจากอดีตมากขึ้น เช่น การหย่าร้าง แม่เลี้ยงเดี่ยว การทำร้ายร่างกาย จากการไม่เข้าใจกัน หรือการทะเลาะวิวาท สัมพันธ์กับลักษณะสังคมทุนนิยม ที่การดำรงชีวิตถูกขับเคลื่อนด้วยทุน เมื่อเศรษฐกิจไทยตกต่ำ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สภาพแวดล้อมภายนอกล้วนส่งผลกระทบต่อความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม สร้างความกดดันให้แก่สมาชิกครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวชนชั้นกลางล่าง จนถึงระดับชนชั้นล่างที่ต้องแบกรับภาระหน้าที่การทำงานเพื่อหารายได้เข้าสู่ครอบครัว เวลาที่ใช้ร่วมกันจึงลดน้อยลง และเนื่องจากเมื่อทุนนิยมเข้ามาในเมือง ส่งผลให้คนในชนบทละทิ้งการทำเกษตรกรรม และย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองใหญ่มาทำงานหารายได้ในระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้

ครอบครัวในปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว เมื่อพ่อแม่เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมทำให้ต้องทำงานตั้งแต่เช้ายันค่ำ บ้างทำโอทีจนถึงดึก ทำให้ไม่มีเวลาดูแลอบรมสั่งสอนและให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูก หรือต้องฝากลูกให้ตากับยายดูแล เมื่อเด็กไม่ได้อยู่ในสายตาพ่อแม่ ทำให้เด็กมีโอกากระทำผิดมากขึ้น เช่น การเสพยาเสพติด การคบกลุ่มเพื่อนเถร ไม่มีที่พึ่งทางใจเมื่อพวกเขามีปัญหาไม่สบายใจหรือคนชราขาดคนดูแล ทำให้เกิดการไม่เข้าใจกันและปัญหาครอบครัวตามมา

ด้านการศึกษา ในอดีตคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษา เมื่อทุนนิยมเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ทำให้ค่านิยมด้านการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ประการแรก เห็นได้จากการแข่งขันสอบคัดเลือกเข้าศึกษาที่ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ที่เป็นวัยเน้นด้านพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ จนถึงระดับมหาวิทยาลัยที่ต้องสอบแข่งขันหลายประเภท เพื่อใช้ประกอบการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ประการที่สอง การสอบเพื่อใช้ประกอบการเข้ามหาวิทยาลัย มักมีการออกข้อสอบนอกกรอบเนื้อหาที่ได้ศึกษาจากโรงเรียน ความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนจึงไม่เพียงพอ ทำให้นักเรียนต้องสละเวลาพักผ่อน เพื่อเข้าเรียนพิเศษหลังเลิกเรียนและในวันหยุด จากสถาบันกวดวิชาที่มีชื่อเสียงที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) พบว่าประเทศไทยมีกลุ่มโรงเรียนกวดวิชาทั้งหมด 1,983 แห่ง อยู่ในกรุงเทพมหานคร 487 แห่ง และต่างจังหวัด 1,496 แห่ง ใน 74 จังหวัด ประการที่สาม ค่านิยมความคาดหวังความสำเร็จจากการศึกษา ยกย่องผู้ที่จบการศึกษาสูง เห็นได้จากความคาดหวังของผู้ปกครองต้องการให้ลูกของตนได้เกรดเฉลี่ยที่ดี มีความสามารถโดดเด่น การขึ้นป้ายแสดงความยินดีให้แก่นักเรียนที่สอบผ่านหรือชนะการแข่งขันทางวิชาการ หรือหากใครเรียนจบวุฒิการศึกษาสูง จะได้รับการยกย่องจากสังคมเป็นพิเศษ ด้วยค่านิยมและรูปแบบการศึกษาในยุคทุนนิยมนี้ ทำให้นักเรียนนักศึกษาเหล่านี้เกิดความเครียดจากการเรียนความคาดหวังของตนเอง ครอบครัวและสังคม เมื่อสะสมเป็นระยะเวลานานทำให้พวกเขารู้สึกไร้ทางออก และเลือกชีวิตของตนในท้ายที่สุด เช่น ขวามักศึกษาเครียดสะสมและป่วยเป็นโรคซึมเศร้ากระโดดตึกฆ่าตัวตายฆ่าตัวตายในห้องพัก (the matter, 2564)

แนวทางการป้องกันปัญหาการฆ่าตัวตาย

จากภาวะการฆ่าตัวตายที่มีปัจจัยมาจากด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ทั้งภาครัฐและปัจเจกควรให้ความสำคัญต่อแนวทางการแก้ไขปัญหา เริ่มจากด้านรูปแบบเศรษฐกิจทุนนิยมของไทยที่มีลักษณะเป็นทุนผูกขาด นับเป็นปัญหาระดับมหภาค ที่ภาครัฐต้องดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบไม่ผูกขาดกับนายทุนคนใดคนหนึ่ง เป็นการกระจายรายได้และการครองครองทรัพยากรให้แก่ประชาชนทุกระดับอย่างทั่วถึง เพื่อช่วยลดการแข่งขันในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ ลำดับต่อมา คือ ปัญหาภาวะเศรษฐกิจโลกผันผวนผนวกเข้ากับปัญหา

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เสมือนเป็นการกดทับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจนทำให้เศรษฐกิจไทยตกต่ำ ภาครัฐต้องลงมากำกับปัญหาอย่างจริงจัง ผ่านการกำหนดนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ เพิ่มการลงทุนจากทั้งคนไทยและคนต่างชาติ ส่งเสริมการทำวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อลดกลุ่มทุนผูกขาดและลดอัตราว่างงาน ในส่วนของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ย รวมถึงออกมาตรการสินเชื่อช่วยบรรเทาภาระหนี้ผ่านสถาบันทางการเงิน เช่น การเลื่อนชำระและลดดอกเบี้ยหนี้ การปรับโครงสร้างหนี้ และสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563, น. 44) การใช้มาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผ่านการจัดสรรงบประมาณอย่างรอบคอบ รัดกุม และสร้างสรรค์ เช่น การกำหนดงบประมาณจัดซื้อวัคซีนให้ประชาชนทุกคน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยจากผลกระทบของวัคซีนในแต่ละกลุ่มอายุ ยุติการลงทะเบียนรับสิทธิ์หรือใช้สิทธิ์เกี่ยวกับมาตรการของภาครัฐ เนื่องจากภาครัฐสามารถเข้าถึงประวัติข้อมูลของประชาชนผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างทั่วถึง และเป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดก็ตาม เมื่อประชาชนมีภูมิคุ้มกันจากโรค สามารถดำเนินชีวิตได้เป็นปกติเมื่อใด การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะกลับมาขับเคลื่อนเป็นปกติได้อีกครั้ง แม้จะมีบางอุตสาหกรรมไม่สามารถกลับมาดำเนินการได้ตามปกติและมีกำลังผลิตส่วนเกิน ที่เรียกว่าสินค้าล้นคลัง ภาครัฐจึงควรการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับลักษณะทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่หลังการระบาด เช่น 1. ออกแบบนโยบายควบคุมกำลังการผลิตของกิจการที่มีกำลังการผลิตส่วนเกิน โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว 2. ออกแบบนโยบายส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมที่ฟื้นตัวเร็วหลังโรคระบาด โดยลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ สนับสนุนให้เอกชนลงทุนผ่านมาตรการการคลัง มาตรการการเงินและสินเชื่อ 3. เพิ่มการลงทุน และปรับโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับเศรษฐกิจดิจิทัล 4. พัฒนาศักยภาพแรงงานเพื่อรองรับการจ้างงานในบริบทใหม่หลังสถานการณ์คลี่คลาย 5. ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบที่ล้าสมัย และเป็นปัญหาต่อการดำเนินการธุรกิจ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563, น. 46) เพราะทุนคือปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งถ้าหากประชาชนขาดการเข้าถึงทุนโดยเฉพาะเงิน ย่อมเกิดปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างแน่นอน ยิ่งถ้าเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจควบคู่ แล้วรัฐไม่สามารถจัดการปัญหาหรือช่วยเยียวยาอย่างเหมาะสม ยิ่งเป็นเหตุเข้าไปกระตุ้นความเครียดจนกลายเป็นปัญหารุมเร้า และนำมาสู่การตัดสินใจฆ่าตัวตายของประชาชนได้ ดังนั้นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สถานการณ์การฆ่าตัวตายจึงจะสามารถลดระดับความรุนแรงได้

การป้องกันการฆ่าตัวตายในระดับปัจเจก ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าควรเริ่มจากครอบครัว เพราะครอบครัวคือสถาบันหลักที่ให้การอบรมสั่งสอนความรักการดูแลเอาใจใส่ตั้งแต่เราเกิด ควรจัดสรรเวลาหลังเลิกงานให้กับครอบครัว ทำกิจกรรมร่วมกันสร้างรักความผูกพัน เช่น

การรับประทานอาหารร่วมกัน พุดคุยรับฟังแลกเปลี่ยนปัญหาประจำวันและช่วยกันหาทางออก เพื่อให้รู้สึกว่าได้ต่อสู้อยู่เพียงลำพัง หมั่นสังเกตพฤติกรรมคนในครอบครัวว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ เช่น การแยกตัว เก็บตัวเงียบหรือมีอาการแปรปรวน และในส่วนปัจเจกบุคคล เริ่มจากปรับเปลี่ยนความคิด อารมณ์และพฤติกรรม ปรับเปลี่ยนเป็นอันดับแรก แทนการซื้อสินค้าเพื่อแสดงสถานะทางสังคมหรือโอ้อวด ปรับอารมณ์ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ทำให้จมอยู่ในความเครียด ด้วยการทำกิจกรรมผ่อนคลายความเครียด เช่น ออกกำลังกาย ทำสมาธิ ทำกิจกรรมนันทนาการ สุดท้ายคือการหมั่นสังเกตตนเอง เมื่อรู้สึกว่ามันเริ่มแยกตัว มีอารมณ์เชิงลบ หรือมีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย ควรปรึกษาจิตแพทย์และเข้ากระบวนการรักษา

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะการฆ่าตัวตายภายใต้ระบบทุนนิยมที่ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามยังคงส่งผลกระทบต่อสังคมเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้ว การที่มนุษย์จะตัดสินใจฆ่าตัวตาย แม้จะมาจากฐานความคิด อารมณ์ พฤติกรรมของปัจเจกบุคคลตามหลักทฤษฎีทางชีววิทยาที่ดี หรือทฤษฎีทางจิตวิทยาก็ดี แต่กลไกการทำงานของสมองมนุษย์จะมีกลไกการประมวลระบบความคิดและป้องกันตัวให้มนุษย์ต้องเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างถึงที่สุด ดังนั้นสภาพแวดล้อม บริบททางสังคมรอบตัวปัจเจกล้วนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจฆ่าตัวตายด้วยเช่นกัน จากการศึกษาพบว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีลักษณะเป็นทุนนิยมผูกขาดครอบครองอำนาจรัฐที่เอื้อประโยชน์ และเพิ่มอำนาจทางเศรษฐกิจให้แก่ทุนขยายอำนาจครอบครองทรัพยากรส่วนใหญ่ของประเทศได้ จนกลายเป็นการกดทับ ตลอดจนลดโอกาสการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการรายย่อย จำเป็นต้องพึ่งพากลุ่มนายทุนไม่ว่าจะเป็นด้านเงินทุน ด้านเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในทางตรงข้ามยิ่งผู้ประกอบการรายย่อยต้องการให้ธุรกิจเจริญเติบโตมากเพียงใด การพึ่งพิงนายทุนยิ่งมากขึ้นเท่านั้น เปรียบเสมือนวัฏจักรด้านเศรษฐกิจทุนนิยมผูกขาด สุดท้ายแล้วผลประโยชน์ ความได้เปรียบส่วนใหญ่ยังคงผูกติดอยู่กับนายทุนเหล่านั้นอยู่ดี ประกอบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจประเทศไทย ยังคงเป็นประเด็นปัญหาต่อการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทย ที่ยังส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกภาคส่วนมาเป็นระยะเวลานาน สร้างความท้าทายให้แก่ภาครัฐในการจัดหานโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวเสมอมา กล่าวคือหากประชาชนไม่มีความสามารถทางเศรษฐกิจ หรือรายได้มากเพียงพอต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต แผนการดำเนินชีวิต การจัดการค่าใช้จ่ายจะยิ่งเพิ่มระดับความเข้มข้น ความวิตกกังวลจึงเพิ่มขึ้นตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ความสอดคล้องจะเป็นเรื่องที่ทราบโดยทั่วไป แต่เป็นหลักการที่มีความสัมพันธ์ มีความเป็นเหตุเป็นผลมากเพียงพอที่จะสามารถสรุปเช่นนี้ได้ ดังนั้นสถานะทางเศรษฐกิจ การครอบครองทรัพยากร การมีต้นทุนที่เอื้อต่อการ

ดำรงชีวิตจะช่วยให้ประชาชนในสังคมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น นโยบายและสวัสดิการภาครัฐที่ช่วยเหลือประชาชนในปัจจุบัน เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากการช่วยเหลือด้านค่าครองชีพคนจนผ่านบัตร ยังคงเป็นนโยบายที่แก้ไขปัญหาได้ในระยะสั้น ต่างจากการสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้อย่างในระยะยาว แสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหา ยังไม่สามารถจัดการปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้มากพอ จนเกิดปัญหาช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน เห็นได้จากรายจ่ายความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 จาก 107 ประเทศทั่วโลก (ThaiPublica, 2562, ย่อหน้าที่ 4) เมื่อความเหลื่อมล้ำทางสังคมเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดโครงสร้างทางสังคม ที่กำหนดระบอบความสัมพันธ์ของคนในสังคม จนเกิดการแบ่งแยกชนชั้นและผลประโยชน์ที่เอื้อต่อนายทุน กดขี่แรงงาน เสมือนเป็นการซ้ำเติมคุณภาพชีวิตของชนชั้นแรงงานให้ไม่สามารถก้าวผ่านนายทุนไปได้ จำต้องพึ่งพานายทุนตลอดเวลา ความขัดแย้งทางชนชั้นก็เกิดขึ้น หรือการถูกกดขี่ทางชนชั้นก็เกิดขึ้นในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลานาน คนรวยยิ่งรวย คนจนยิ่งจน เป็นปัญหาเรื้อรังในระบบทุนนิยมผูกขาด นำไปสู่ภาวะการตีงเครียด วิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในการดำรงชีวิต ประกอบวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไป จากอดีตสภาพสังคมชาวพุทธที่เชื่อว่าการฆ่าตัวตายเป็นบาปมหันต์ เชื่อว่าการฆ่าตัวตายเป็นการคิดสั้น แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปพลวัตทางสังคม การเจริญโตทางทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ได้เข้ามามีบทบาทในการปรับเปลี่ยนความคิดของประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ความเชื่อด้านศาสนาถูกลดความเข้มข้นลง ประกอบกับการศึกษาด้านจิตเภท แสดงผลการวิจัยเกี่ยวกับการหลั่งสารในสมองที่ช่วยยับยั้งการฆ่าตัวตาย ช่วยปรับความเข้าใจว่าการฆ่าตัวตายไม่ใช่การคิดสั้นอีกต่อไป หากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมไทยยังคงมีลักษณะดังกล่าวจนถึงอนาคต ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คาดการณ์ได้ว่าความสัมพันธ์กับภาวะการฆ่าตัวตายของคนในสังคมไทยในปัจจุบันจะยังมีความเข้มข้นขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมสุขภาพจิต. (2562). สถิติคนไทยฆ่าตัวตายก็รายต่อวัน และสาเหตุไหนทำให้อยากตายมากที่สุด. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=29978>
- กรมสุขภาพจิต. (2563). ปัญหาพฤติกรรมการณ์ฆ่าตัวตาย. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2287>

- กาญจนา บุญยัง. (2559). การฆ่าตัวตายของชาวนาในสังคมไทย กรณีวิเคราะห์จากข่าวหนังสือพิมพ์. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 9(1), 1-17. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/colakujournals/article/view/88255/69386>
- ก้าวหน้า พงศพิพัฒน์. (2063). โควิด-19: เมื่อคนเบื่อกฆ่าตัวตายเพราะไร้ทางออกเรื่องปากท้อง ในภาวะปิดเมือง. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-52562321>
- ชนิษฐา แสนใจรักษ์. (2552). “ในชั่ววูบของการฆ่าตัวตาย: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาในผู้ที่ผ่านประสบการณ์การพยายามฆ่าตัวตาย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์. (2543). *การจัดองค์การทางสังคม*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพฯ.
- ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (2562). *ประเทศที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงที่สุดในโลกประจำปี 2019*. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://thestandard.co/list-of-countries-by-suicide-rate-2019/>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *เศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจไทยหลังโควิด 19 : โรคปฏิวัติโลกยกเครื่องสู่อนาคตวิถีชีวิตใหม่*. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/256303_CoverStory.aspx
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *รายงานนโยบายการเงิน*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/MonetPolicyComittee/MPR/BOX_MPR/BOXMPR_Q2_3.pdf
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). *เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน*. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=775&language=th
- ประกาย ศรีจันทิก. (2564). *ผลการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ครั้งที่ 1/2564*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://opec.go.th/boardmeeting1-64/>
- ปรัชญ์ รุจิวนารมย์. (2563). *ระวังชาติติดกับดักการพัฒนาที่ยั่งยืน ย้ำการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังโควิดต้องเดินคู่กับสิ่งแวดล้อม*. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก <https://greennews.agency/?p=21530>
- ประเสริฐ รักไทยดี. (2534). การฆ่าตัวตาย : ปัญหาที่ไม่ควรมองข้าม. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 31(4), 18-31.

- ภูเบศร์ สมุทรจักร และมนสิการ กาญจนะจิตรา. (2557). พฤติกรรมบริโภคนิยมในวัยรุ่นไทย และปัจจัยที่เป็นสาเหตุ. *วารสารธรรมศาสตร์*, 33(1), 18-31. สืบค้นจาก <http://tujournals.tu.ac.th/thammasatjournal/detailart.aspx?ArticleID=17>
- ภูมิพิชญ์ ยาสีหิ. (2560). *เอกสารวิชาการ ถอดบทเรียนวิกฤติต้มยำกุ้งผ่านเศรษฐกิจไทยและภูมิภาควิทยาศาสตร์*. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2560/aug2560-1.pdf
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2562). ตลาดแรงงานของไทยกำลังจะมีปัญหาการว่างงานที่รุนแรงจริงหรือ?. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://tdri.or.th/2019/11/labour-force-and-unemployment-rate/>
- รตพร ปัทมเจริญ. (2552). การฆ่าตัวตาย : ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2), 14. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/view/85870/68276>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖
- ลงทุนแมน. (2563). *สรุปเศรษฐกิจไทย ย้อนหลัง 35 ปี*. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.longtunman.com/23712>
- วิโรจน์ สันติประภพ. (2557). *ชนชั้นกลางกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. คอลัมน์เศรษฐศาสตร์ เพนเจอร์ นสพ. กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันพุธที่ 12 มีนาคม 2557 การเสวนาเพื่อปฏิรูปประเทศไทยที่ศูนย์เยาวชน ณ สวนลุมพินี.
- วรวิทย์ จำลองนาค. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับกลุ่มทุนผูกขาดในบริบทเศรษฐกิจการเมืองไทย*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล. (2556). ปัจจัยในการทำนาค่านิยมแบบวัตถุนิยมของนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร. *วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม)*, 34 ,17 – 29. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kjss/article/download/246867/167759/>
- ศิริพร ยอดกมลศาสตร์. (2538). *แนวคิดที่ว่าด้วยชนชั้นกลางในสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศูนย์วิจัยแรงงานแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน. (ม.ป.ป.). รายงานผลการศึกษา เรื่อง สาเหตุการไม่ทำงาน
 ทำของผู้ไม่มีงานทำแต่พร้อมจะทำงาน. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก
nlrc.mol.go.th/research/KU47149/03KU47149.pdf
- ฤทธิณันท์ เชื้อทอง และรุจิระ โรจนประภาณต์. (2559). ค่านิยม อุดมการณ์ และรูปแบบการ
 สื่อสารที่แสดงถึงลักษณะทางวัฒนธรรมของคนไทย. *NIDA Journal of Language and
 Communication*, 21(29), 110-143.
- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ. (2553). โรครุนิยม “น้ำผึ้งชม” แห่งสังคมสุขภาพ.
 ม.ป.ท.: สำนักพิมพ์สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. สืบค้นจาก [https://www.hiso.or.th/
 hiso/picture/reportHealth/tonkit27.pdf](https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/tonkit27.pdf)
- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ. (2561). EEC อย่าลืมเศรษฐกิจฐานราก. สืบค้น 9
 พฤษภาคม 2564. จาก [https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/
 ThaiHealth2018/thai2018_20.pdf](https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2018/thai2018_20.pdf)
- อนันต์ ปินะเต. (2562). การค้นหาความสัมพันธ์ข้อมูลนิตินิเทศใหม่เพื่อพัฒนาระบบประชาสัมพันธ์
 หลักสูตรออนไลน์. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 38(3), 294. สืบค้นจาก
[http://research.msu.ac.th/msu_journal/upload/journal_file/jfile_no141_7
 20.pdf](http://research.msu.ac.th/msu_journal/upload/journal_file/jfile_no141_720.pdf)
- Ilaw. (2560). นักวิชาการชัด ประชารัฐเอื้อทุนใหญ่ ข้ำเติมคนจน ส่อเหลื่อมล้ำหนัก. สืบค้น
 4 พฤษภาคม 2564, จาก <https://ilaw.or.th/node/4679>
- News.thaipbs. (2563). ปัญหาค่าความสัมพันธ์-เศรษฐกิจ ปัจจัยร่วมเสี่ยง “ฆ่าตัวตาย”. สืบค้น
 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/287665>
- ThaiPublica. (2562). ความเหลื่อมล้ำไทย ทำไมไม่เท่าเทียม(1) : ธปท.ชี้ 24 ปีรายได้ดีขึ้นแต่
 ทรัพย์สินแย่งลง. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2564, จาก [https://thaipublica.org/2019/
 12/bot-report-inequality01/](https://thaipublica.org/2019/12/bot-report-inequality01/)
- The matter. (2564). เกิดเหตุนักศึกษา ฆ่าตัวตายหลังเครียดสะสม จากการเรียนออนไลน์ ด้าน
 นักวิชาการ เสนอมหาวิทยาลัยอย่าละเลยจิตใจ-ความพร้อมผู้เรียน. สืบค้น 1 พฤษภาคม
 2564, จาก <https://thematter.co/brief/134464/134464>

ภาษาอังกฤษ

Emile, D. (1951). *Suicide A Study in Sociology*. Glencoe, Ill : Free Press